

Lenart Zajc
AMERIČANKA

*Andreji, Nini in Špeli, ker razumete, da me včasih ni,
tudi če sem.*

Zahvaljujem se vsem, ki ste mi pomagali razumeti potek življenja in dela, kakršnega ne doživljam sam. Posebej hvala: Julie Ann Juran, Maji Martini Merljak, Gorazdu Južini, Jamesu Chambersu, Roku Kurnaverju in Pavletu Povšetju.

Iraan

Sredi od sonca prežgane prerije se je lesketal Pecos. Lesket vode je bil edino, kar je dajalo vtis življenja med presušenimi, nizkimi griči, za katere se je zdelo, če si jih gledal od daleč, da v razgretim zraku plešejo na mestu.

Obrisal si je pot s čela, bolj gib navade, kot da bi bil v resnici poten. Potem ga je nenadoma spreletel čuden občutek.

Najprej je bil instinkt, da ni sam, temu se je razum upiral. Trenutek kasneje se je zavedel, da niti ne daleč pred sabo vidi dekle, ki se pred revno kolibo s ška-fom vode bori za preživetje pridelka na presušenem vrtičku. Tu je bilo tudi nekaj koz. Nekaj trenutkov je opazoval neresnični prizor. Počasi je zajezdil proti njej. Bila je rdečelasa, skodrana, in ko je sredi dela obstala, se zagledala v prišleka, je videl, da ima čudovite velike oči, ki so dajale njenemu obrazu pridih otroškosti. Ni se ustrašila, nasmehnila se je, ko ga je videla prihajati.

Povedala mu je, da je sama, da je pred dnevi pokopala očeta in da je vse to zdaj njeno kraljestvo. On ji je povedal, da je na begu pred smrtjo, in ona se mu je nasmehnila:

»Smrti noben ne pobegne, William Bonney, lahko pa ostaneš tu in si odpočiješ.«

Kasneje se je ljubil z njo.

Njuni goli telesi sta se prepletli v senci grma, ravno na tistem mestu, kamor je nekoč, že zdavnaj, še preden

je na ameriška tla stopila noga Evropejca, prišel umret apaški bojevnik, smrtno ranjen v že zdavnaj pozabljeni bitki. Ko se je Apačeva duša osvobodila spon časa in so se prizori te točke sveta zlili v eno, je lahko videl lepo rdečelaso, blede žensko, ki se ljubi s suhljatim moškimi. Ljubila sta se ob njegovem truplu, med avtomobili, na parkirišču pred rdečkasto hišo z napisom »Mesquite Wood Bar«. Lokalom, kjer se ponašajo z govejimi prsmi, pripravljenimi na mali železni plošči, tako mehki in sočni, da jih lahko režeš z vilicami. Lokala ne obdaja prežgana prerija, pač pa majhne, enonadstropne hiše. Tu so ljudje, ki živijo svoje usode in ustvarjajo svoje zgodbe. Ljudje, kot na primer Frondovi, ki nedaleč od puščavskega mesteca, poimenovanega po njegovem ustanovitelju in njegovi ženi – Iraan –, ustvarjajo svoja mala milijonarska nebesa. Ali pa na primer ljudje, kot je Billy Kid, imenovan po Williamu Bonneyju, pa nima prav nobene resnične povezave z njim, ki si ustvarjajo svoj mali privatni pekel, sestavljen iz revščine, drog, frustracij in omejenih umskih sposobnosti. Ali pa recimo njegovo rdečelaso najstniško dekle Jenny Bonney z velikimi otroškimi očmi, ki bo, ko bo do konca odraslo, zapustilo ta kraj, se odselilo daleč čez ocean, nekam pod Alpe, in tako prekinilo zadnjo genetsko povezavo med prebivalci Iraana in slavnim ameriškim izobčencem. Potem se je Indijančeva duša osvobodila tudi spon prostora, da je lahko švignila v večna lovišča.

Po nekaj mesecih se je William Bonney nekega jutra prebudil ob svoji lepi ljubici v njenem kraljestvu, in notranji nemir mu je ukazal, da mora naprej.

»Ne moreva živeti na zemlji, ki krvavi črno kri, vsakič ko hočem skopati vodnjak!« ji je govoril, ko ji je prigovarjal, naj gre z njim.

Pa ni hotela in je trmasto vztrajala, medtem ko je sam odjezdil v Trdnjavo Poletja, svoji krogli naproti. Ko jo je zapuščal, ni vedel, da mu bo rodila sina, ki ga bo imenovala s krstnim imenom svojega očeta, John, in njegovim priimkom, Bonney. Če bi to vedel, bi ostal z njo in stvari bi bile drugačne, kot so.

Zaklad

1.

Ulice so prašne, asfalt luknjast in razpokan, vanj so vtisnjene globoke sledi kolesnic. Večina trgovinskih izložb je umazanih, stekla porumenela, v kotih so pajčevine. Vtis je, da je droben, rjavkast prah zažrt v travo, drevje, lase. V ozračju je vonj po prežganem jedilnem olju, izpuhkih starih dizelskih motorjev, smogu. Nebo je zamolklo sivo, svetloba, kot bi se večerilo, čeprav je šele poldne. Skozi mesto teče rjavo zelena reka. Mesto je center težke kovinske industrije v regiji, industrije, ki pušča grd pečat na naravi. Reka se imenuje Đetinja, mesto se imenuje Užice. Kot so gostitelji povedali Avi, lepi odvetnici v poznih štiridesetih, je mesto dobilo ime, ker so tam zgoraj nad mestom, kjer so še danes ruševine trdnjave, Turki z žico vezali ljudi in jih nato metali v globino, v reko Đetinjo. Zvezali so jih tako, da so zvezali moškega in žensko skupaj, da sta postala drug drugemu smrtonosno breme. Menda kot povračilo po eni od srbskih vstaj. Ava ni imela pojma, ali je v tem kaj resnice, Srbi so pač znani po dramatiziranju in napihovanju tako lastnih junaštev kot lastne nesreče. Se je pa zavedala, da smo imeli Slovenci s Habsburžani precejšno srečo. Ne nazadnje so bili ena bolj omikanih in prosvetljenih evropskih vladarskih rodbin, lahko bi bilo slabše, lahko bi se recimo tudi nam zgodili Turki. Ko

takole premišljuje o vsem, kar je ta dan slišala, sledi edinemu prijetnemu vonju, ki ga prepozna v umazanem mestu. Vonju po pečenem mesu.

Tam na vogalu je odkrila izvir lepih vonjav: stekleno aluminijasto izložbo, znotraj katere so se pekle dobrote. Fast food, na veliko piše nad vhodom. Nato pa: čevapčići, pleskavica, svinjetina, komplet lepinja.

»Komplet lepinja ti je lepinja, ki jo najprej namočimo v mast, ki se nacedi pri peki mesa, na debelo namočimo, potem jo popečemo, in nato pride nanjo na debelo kajmaka in svinjetina. Eto,« pojasni lastnik.

»Holesterolska bomba,« zamomlja Ava in se v trenutku odloči, da bo to njen obrok.

Pol ure kasneje, ko je gostja na radiu, ji je žal. Zdi se ji, da komaj diha.

»Kako bo podjetje doprineslo k razvoju Užic?« jo sprašuje mlad, simpatičen novinar.

»Skrb za okolje bo nedvomno na prvem mestu,« odvrne Ava. Niti ne laže, ne nazadnje bodo Švedi, ki jih zastopa, zaprli glavnega onesnaževalca v mestu, kar bo doprineslo k čistoči okolja, boljšemu zraku in vsemu ostalemu. Nekaj sto ljudi bo sicer ostalo brez službe, pa vendar, že zdaj za svoje delo skoraj niso plačani. Pač, njen naročnik, Švedi, se je odločil kupiti tovarno, preden bi jo kupila konkurenca in se s tem okrepila. Če bo tovarna zaprta in se bo znanje raztrosilo po svetu, te nevarnosti ne bo več. Tako ali tako pa nakup ni bil drag.

»Bodo novi lastniki zapirali delovna mesta?« se ne da novinar.

»Skrb za človeka in človekovo dobrobit je na prvem mestu švedske poslovne filozofije, in zdravje je nedvomno največja dobrobit, ki jo lahko doprinesemo človeštvu. Seveda se razumeva, da brez zdravega in čistega okolja ni zdravja.«

»Bodo torej Švedi posodobili proizvodnjo?«

»V tem poslu sem le posrednica med švedskim naročnikom in vodstvom tovarne. Kakšni so dogovori o posodobitvah in vlaganjih, ne vem, sem pa prepričana, da proizvodnja nikakor ne more potekati v tako zastarelem, hrupnem in človeku neprijaznem okolju, kot je trenutna tovarna, tako da obstajajo načrti, kako in kaj naprej.«

»Kako da švedskega kapitala, če je tako dober, ne pustite v Slovenijo?« je kar naenkrat oster novinar, ampak Ava je pripravljena:

»Švedski kapital je prisoten, ne nazadnje je bil drugi največji operater slovenske mobilne telefonije ustanovljen z večinskim švedskim kapitalom. Ne dvomim, da ga je prisotnega še precej več, vendar sama v resnici nimam pregleda nad vsemi švedskimi vlaganji v Slovenijo.«

»Kot se za Srbe spodobi, ga ni posla brez slavlja, in tako bo tudi danes slavje na Zlatiboru, kolikor vem, se prašiči že obračajo, meso se peče. Bo muzika in bo pijača. Se boste udeležili slavlja?«

»Seveda bom, obožujem srbsko kulinariko.«

»Kaj vam je najljubše?«

»Ta hip mi ne pade na pamet nič drugega kot komplet lepinja iz fast fooda.«

»Aha! To vam je naša lokalna specialiteta in iz za-
vesti vam jo lahko izbriše le klekovača, da vam raz-
topi kepo masti v trebuhu.«

»Dobra ideja, mekana rakija bi se prilegla,« reče Ava.

»Da, kako da ne,« se nasmehne novinar. »Za
konec pa vprašanje, ki se ga ženski verjetno ne spo-
dobi zastaviti ...«

»Vi kar, odvetnice v resnici nismo čisto ženske,« se
zasmeji Ava.

»V redu, v redu, sami ste hoteli. Torej, Srbi smo
narod malodane poetičnih psovk. Psujemo na vsa-
kem koraku, naše psovke so sočne, duhovite, skoraj
poetične, pa vendar prehude, da bi jih govoril v eter.
Imate Slovenci psovke?«

»Pa že,« reče Ava.

»Poveste eno?«

»Naj te koklja brčne!«

Novinar prasne v smeh: »Kaj močnejšega?«

Ava si vzame trenutek tišine za razmislek, nato po-
časi in razločno: »Da bi ti Thompson pel na grobu.«

Tišina.

Predolga tišina za radio.

»Prosim?« vpraša voditelj.

»Hotel ste psovko.«

»To ni bila psovka, to je bila žalitev!«

»Namen psovke je ali mašilo v primeru šibkega be-
sednega zaklada, ali pa poniževanje, no, moj besedni
zaklad je dovolj bogat,« hladno reče Ava.

»Ne bom se kregal z odvetnico,« se prisiljeno smeji
novinar, »ampak – se vam ne zdi, da lahko psovke
tudi bogatijo jezik?«

»Seveda lahko, sem pa prepričana, da vse, kar lahko povemo s psovkami, lahko povemo tudi brez preklinjanja.«

»Tudi to je res, absolutna resnica. Dame in gospodje, z nami je bila Ava, ne Gardner, ampak Divjak, pa zato nič manj lepa, ampak poleg tega tudi pametna in očarljiva, v veselje mi je bilo,« se je poslovil voditelj, in sledi glasba.

Popoldne preživi v hotelu. Soba je daleč od idealne, ampak to je pač najboljša, kar je dobila. Oker tapisom je bil verjetno nekoč oranžen ali rumen, tapete, po vzorcu sodeč položene nekje v zgodnjih osemdesetih, so pač takšne, kakršne postanejo tapete po treh desetletjih. Kopalnica, no ja, je čista in voda je vroča, in to je vse, kar potrebuje. Ter seveda čisto posteljnino. Dokler je to v redu, lahko shaja z razbarvanim tapisomom in starimi tapetami. Najprej zavije pod tuš. Odpre si tako vročo vodo, da zacvili, ko stopi pod curek. Potem se telo privadi, koža ji pordi. Ve, da je predsodek, in zaveda se, da to ni mogoče, vendar se ji zdi, da je voda, ki se steka k njenim stopalom, rjavkasta od prahu, ki se je nabral na njej. Ne gre toliko za umazanijo mesta kot za umazanijo laži, za umazanijo igre, ki jo igra. Saj ne, da bi bila Ava čistunka. Sploh ne, vendar ji je dejstvo, da bo toliko in toliko ljudi izgubilo službe zaradi njenega posredovanja v tem poslu, da je srbski direktor, ki je posel speljal, za to dobil mastno provizijo, da je tako prekleto lepo izkrivljala resnico na radiu, pustilo v ustih slab okus. No, lahko pa ga je tudi naphanost, ki je bila posledica komplet lepinje.

Po dolgem tuširanju s prevročo vodo se ovije v brisačo in kar takšna leže v posteljo ter se pokrije. Zapre oči in se prepusti užitkom ob dotikanju intimnih delov svojega telesa. Prsi, ki niso in nikoli ne bodo dojile otrok, in mednožja, ki se ga, odkar se je ločila, ne dotika nihče drug.

»Ženska je neodvisna le, če se ne vda nobenemu moškemu ali pa če se vda vsem, ki si jih zaželi,« rekla kmalu po ločitvi.

2.

Nekoč, po dolgem času, odkar je preživela avtomobilsko nesrečo, ki jo je za dve leti pripela na bergle in jo oropala materinstva, je šla Ava spet med ljudi. Bila je gledališka premiera, ki jo je režiral njen brat, in po predstavi je seveda sledila zabava za vse ustvarjalce predstave in seveda za njihove vabljene goste. Družba ji je bila, z izjemo brata, tuja. Ceni umetnost, obožuje gledališče, spoštuje ustvarjalce, pa vendar ji ne morejo zlesti pod kožo. Lahko se spusti v kakšen površen klepet, pohvali igralca ali igralko, ki se ji je zdela dobra, ampak to je nekako to. Igralci in ostala ekipa so imeli svoje štose, svoje pogovore, ki morda niso imeli nobene zveze z odigrano predstavo, morda pa bistveno globlje, kot si je predstavljala Ava. Pač, med ustvarjanjem predstave se med igralci spletejo vezi, drugačne od tistih, ki se spletajo v drugih delovnih okoljih. Zaigrane ljubezenske zveze, uprizorjena sovraštva in vse ostale emocije, vložene v odrske

deske, v gledalčevi duši odmevajo tudi po tem, ko je že zdavnaj padel zastor. In če v gledalčevi, kako morajo šele v igralčevi, sploh po premierni uprizoritvi, ko so ustvarjalna čustva na vrhuncu in se lahko še nekaj časa mešajo s tistimi, ki so bila ravno zaigrana in je bilo vanja vložena toliko skupnega dela, da so se med igralci spletle pristne vezi. Hec pa je, da se ta vez in ves ta naboj razblinita ob postavljanju nove predstave z drugo zasedbo in prejšnja postane rutina, ki počasi blede z gledališkega repertoarja. Vse to Ava ve, in ker sama ni del tega, ker je le opazovalka, gledalka, se počuti vsiljivo, če sili med zmagoslavno razpoložene igralce.

Slonela je ob točilnem pultu in opazovala moškega, ki ni bil del ekipe, ven je štrlel kot tujek, da ga je bilo boleče gledati. Nekoliko trebušast je bil, ne preveč, pa vendar trebušast, nosil je košato brado in lase, začesane na stran. V ustih je žulil neprižgano pipo. Do igralcev se je držal vzvišeno, pa vendar jih je ves čas ogovarjal, sploh okrog tiste mlajše, male, ljubke in prsate črnolaske se je ves čas vrtel. Ava je poiskala Iztoka in ga vprašala, kdo je ta tip.

»Pusti ga, Roman, profesor literarne teorije na Filofaksu in nekakšen literarni kritik. Kreten,« ji je hitro pojasnil.

Sivolas moški, ki ga Ava ni poznala, vedela pa je, da je gledališki kritik, se je zasmel Iztokovi opazki in dodal: »Ni le kreten, ritoliznik je, vse, kar napiše, piše tako, da ugaja svojim nadrejenim metuzalemom. Rit pač.«

Ava, ki se je dolgočasila, počutila pa se je razposajeno, saj je bila po dolgem času zunaj brez bergel, je odšepala do tega Romana. V roki je nosila prazen kozarec, na visoki mizici ob Romanu pa je bila postavljena steklenica vina. Seveda jo je opazil, visoko, sloko, atletske postave, s kratkimi blond lasmi, začesanimi nazaj, da je bila videti kot deček Hitlerjeve mladine. Njen obraz je bil, če ne štejemo maskare in rdeče šminke, ki je poudarjala njena mala srčasta usta, popolnoma nenaličen, saj se je zavedala, da bi bili kakršnikoli dodatni lepotilni dodatki na njenem obrazu popolnoma odveč. Ko si je natakala kozarec vina, je namenoma s komolcem dregnila vanj.

»Oh, se opravičujem,« mu je rekla, in pozornost, s katero je prej frlel okrog ljubke črnolase igralke, je bila zdaj v celoti njena.

»Nič hudega,« ji je rekel in se ji samozavestno nasmehnil. »Si igralka?« jo je suvereno tikal.

»Ne,« mu je rekla in se mu nagajivo zasmejala.

»Dramaturginja?« je še naprej ugibal on.

»Tudi ne!«

»Delaš v gledališču?«

»Sploh ne,« je zavila z očmi. »Pa vi? Vi tudi verjetno niste gledališki?«

Zdaj se je on namrdnil: »V resnici ne, kako si pa vedela?«

Njegova suverenost je nekoliko zbledela. Sicer jo je še naprej tikal, vendar je odločnost izginila iz njegovega glasu.

»Prej, ko ste se pogovarjali z igralci, ste štrleli ven kot svinčnik iz očesa,« se je zahihitala ona.

»A!« je rekel on. Nato odprl usta, da bi nekaj rekel, si premislil, in nato spet ponovil isto, dokler ni le izdaval: »Dr. Roman Pišanec, profesor sem, sicer pa literarni kritik.«

Ava je zožila oči, kot da je morala dobro pomisliti, da se je spomnila in rekla: »Aha, se spomnim vašega imena! Delo, ne?«

»Dnevnik.«

»Aha, seveda.«

»Pa Literatura.«

»Te ne berem,« se je v zadregi, vendar zapeljivo ljubko nasmehnila.

On je bil polaskan, ker je poznala njegovo ime: »Si brala moje kritike?«

»Nekatere sem.«

»In so ti pomagale pri izboru branja?«

Ava je odkimala in njegova ravno ponovno dvigajoča se samozavest je spet zdrknila h kolenom: »Preveč so me spominjale na mnenja tistega kretenskega metuzalema s Filofaksa, za katerega lahko rečem, da je vse, kar cepec napiše, diametralno nasprotje tistega, kar mislim sama.«

Tako, sporočilo je bilo poslano. Cepcu je uničila samozavest in njena nagajivost je bila potešena, lahko bi šla počasi domov.

»Počakajte!« jo je skoraj grobo prijel za komolec, ko se je začela pripravljati k odhodu domov in jo zasukal k sebi: »Ste tudi vi literarna strokovnjakinja?«

Kar naenkrat jo je vikal in tako Avo spravil v židano voljo.

»Ne, Ava Divjak sem, s poudarkom na zadnjem zlogu. Sicer pa odvetnica,« se mu je nasmehnila. Potem je tako iz čistega dolgčasa, da ga je še malo pomrcvarila, dodala: »V bistvu vas sploh ne poznam in časopisnih literarnih kritik skoraj nikoli ne berem. Gledališke seveda, če pišejo o mojem bratu, sicer tudi ne. Veste, kritike so pač neko mnenje, ki ga opirate na druge avtoritete, na svoj estetski okus ali primerjavo z drugo literaturo, pa vendar, ko potegneš črto, v celoti odražajo vaš subjektivni pogled na književnost. Super, da ga imate, ampak zakaj bi opirala svoj bralni izbor na vas, je pa drugo vprašanje.«

Zavzdihnil je. Zdaj ko se je napihnjeni balon, ki ga je prej držal pokonci, razpočil, in je tista pipica, s katero je tako vneto poziral, pristala v njegovem žepu, zdaj ko je njegov obraz izžareval neko prizadetost, ki bi ji težko rekli užaljenost, pač pa le žalostna prizadetost, se ji je nenadoma zazdel drugačen, kot ga je videla v prvi luči. Skoraj bi se ji zdel privlačen.

»Pa saj razumem,« mu je podala možnost, da se izvleče, »časopisi so kulturo in kulturne strani tako oklestili, da resno argumentirane kritike ne morete napisati, dejansko lahko pišete le mnenja ali obnove, kaj več v tistih tisoč znakih ne gre.«

»Morala bi brati Literaturo, tam imam dovolj prostora za resno argumentacijo.«

Ava je prikimala: »Mogoče pa kdaj bom.«

»Lahko vam jih pošljem po mailu v PDF-ju, če želite?«

Njega je gnala vse večja želja, da bi na to predrzo, nekoliko oholo, pa vendarle intelektualno zelo

močno odvetnico naredil vtis. Pravnikov sicer nikoli ni posebej cenil. Sámó pravo se mu je zdelo nekaj takega kot poglobljen študij monopolija, in poglobiti se v študij pravil, no ja, to ni zanj. Pa vendarle, Ava je bila drugačna, kot si je predstavljal odvetnice. Hodila je v gledališče, brala je knjige, videti je bila izobražena in iskriava, predvsem pa neskončno seksi. Želel si jo je bolje spoznati.

»Morda bi najino znanstvo postavila na drugačne temelje, saj se mi zdi, da nisem naredil bog ve kakšnega vtisa,« še poskusi.

»Zakaj pa ne,« se mu je nasmehnila, zdaj ji je v resnici postajal simpatičen, in mu podala vizitko: »Pokličite me, ko utegneta.«

Potem je odšla naravnost domov, še vedno je bila dobre volje. Pojma ni imela, da je ta večer spoznala bodočega moža.

3.

Na Zlatibor jo je pripeljal voznik z velikim črnim BMW-jem serije sedem. Postrežne mize so bogato obložene z najrazličnejšimi dobrotami srbske kuhinje. Avi vonjave napolnijo usta s slino, vendar ji želodec, v katerem še kar kraljuje komplet lepinja, narekuje, naj se vzdrži hrane. Kaj ji je že svetoval radijski voditelj? Klekovača! To bo to. Stopi do najbližjega strežaja, mladega fanta z nazaj polizanimi lasmi, v beli srajci, črnih hlačah in dolgim, do tal segajočim vinsko rdečim predpasnikom. Pove mu svojo željo.

»Klekovača? Ste prepričani? Imamo dober šampanjec ali pa morda kake bolj ženske pijače ...«

»Danes sem jedla komplet lepinjo iz fast fooda, ki kraljuje mojemu želodcu,« reče Ava.

»O! Klekovača, seveda,« razume fant in stopi iz lepe z lesom obite avle, v kateri poteka ves sprejem.

Za nižje pijače, med katere očitno organizatorji štejejo klekovačo, tu pač ni prostora. Tu so šampanjci, prevladujejo francoski, tu so različna vina, viskiji, konjaki, seveda tudi dobro postarana šljivovica, ne pa klekovača. Fant se vrne s steklenico, Avi napolni kozarec, steklenico pa odloži med ostale, razstavljene na točilni mizi, le da jo potisne nekoliko bolj v diskretno ozadje. Pijača Avi v resnici pomaga. Po tretjem kozarčku začuti, da se kepa masti v njenem želodcu končno topi. Stopi k Švedom. Sedijo za mizo blizu odra. Ob njih sedijo mlada, čedna temnolasa dekleta. Morda so za Avin okus nekoliko premalo diskretno naličena, morda nekatera med njimi z dekolteji preveč poudarjajo oprsja, vendar si mora Ava vsej kritičnosti navkljub priznati, da so vse do zadnje hudičevo čedne. Vse govorijo perfektno angleščino, verjetno tudi kak drug jezik. Milutin se je potrudil in za svoje goste pripeljal najboljše. Verjetno iz Beograda, pomisli Ava, saj takšnih deklet med pohajkovanji po Užicah ni opazila. Prej hladni in zadržani Švedi so zdaj videti razposajeni. Verjetno jih je Milutin pridno pojil že vse popoldne. Zjutraj, ob deset petinštirideset je bilo, ko so po nekaj dneh pogovorov in pogajanj končno zaključili posel. Po tem jih je Milutin povabil

na ogled tega dela Srbije, Avo pa sta čakala še radijski intervju in čas s samo seboj.

Švedi jo vabijo, naj sede k njim za mizo, pa jih zavrne. Paše ji biti na nogah.

»Kaj pa ti piješ?« jo vpraša Stephan, ki ji je ves čas izkazoval nekoliko več naklonjenosti, kot bi je bilo treba le za dober poslovni odnos. No, zdaj je bil zaposlen s kodrasto rjavolaso lepotico mandljastih oči in čudovite ogorele polti. Njegovo vprašanje je bilo le prijazna retorika.

»Klekovača,« se mu nasmehne Ava in opazi, da se rjavolaska ob njem namrdne. Stephan se Avi prijazno nasmehne in se posveti rjavolaski.

»Lokalna pijača?« vpraša Niels.

Niels je gej in ga platinasto pobarvana spremljevalka, ki mu jo je namenil Milutin, ne zanima najbolj. Bistveno bolj se mu zdi zanimiv strežaj, ki je prej prinesel Avi pijačo. Kot se strežaj ne zaveda Nielsove naklonjenosti, se Niels ne zaveda, da v Srbiji ni pametno izkazovati moške ljubezenske naklonjenosti moškim.

»Lokalna,« mu pritrди Ava, »žganje, pomaga, če se prenažreš mastnega mesa,« se zasmeji. »Lahko ti prinesem,« se mu ponudi.

»Oh, si bom sam vzел,« pravi Niels in vstane ter se napoti proti točilni mizi, kjer stoji zali mladenič.

Ava stopi z njim. Ravno mu začne razlagati o srbski patriarhalnosti in pomenu stereotipne možatosti, kultu moškosti, v katerega gejevstvo nikakor ne spada, temveč lahko, nasprotno, povzroči precejšnje težave, ko Milutin stopi na pripravljene oder. Seve-

da vsi vstanejo, ploskajo. Milutin ni le neki lokalni politik, ki danes je, jutri ga ni več. Milutin tudi ni le direktor pravkar prodane tovarne. Milutin je pač človek, brez katerega se v lokalni skupnosti ne zgodi nič omembe vrednega. Milutin je milijonar. Milutin je dobrotnik. Ima pa Milutin tudi svojo mračno stran, za katero vedo vsi, ki tu živijo. V to ulico raje nikoli nihče ne zavije. Zdaj, ko Milutin stopi na oder, publika seveda vstane in mu ploska. Tudi Švedi sledijo zgledu. Obstaneta tudi Niels in Ava.

Milutin ima govor, dober govor, ki ljudi nasmeji, nekoliko jim seže tudi v dušo, dotika se patriotizma, let izgradnje in let, ko so hoteli komunisti Srbijo spraviti na kolena, vendar ponosnega naroda nihče ne bo pripravil do tega, da poklekne pred njim, in Srbija je preživela, še vedno ponosna, pred sijajno prihodnostjo, ki ji stoji nasproti. Na koncu je nazdravil švedskim prijateljem, ki podpirajo in razumejo srbsko gospodarstvo, pozabil ni niti Ave, lepe in potrpežljive Slovenke, brez katere stvari nikoli ne bi stekle, kot so. Sledi huronski aplavz, na oder pride rdečelasa krasotica v vročih usnjenih hlačkah in čipkasti bluzi.

Niels in Ava pijeta klekovačo. Niels je upošteval Avino navodilo in ne osvaja mladega strežaja, uživa pa v njegovi družbi. Pogovarjajo se o tem in onem, v glavnem gre za šale. Avi klekovača pomaga, komplet lepinye ne čuti več. Čuti pa prijetno vznemirjenost, ki prihaja z alkoholom. Ne opazi, da Milutin stoji za njo, in ko Niels konča svojo švedsko šalo o relativnosti, ki se ji Ava nasmeji do solz, se oglasi Milutin:

»Danes sem na radiu slišal eno boljših in priznam, da sem se skoraj v hlače: Da bi ti Thompson pel na grobu ... in to sredi Srbije na srbskem radiu! Vsaka čast, moja dama, ta šala ima jajca,« se zasmeji in prime Avo pod roko, »zdaj pa, gospoda, mi prosim oprostita, ker vama bom za trenutek ukradel damo,« pravi in jo, ne da bi jo kaj spraševal, odpelje proti svoji pisarni. »Da ne boste mislili, vašo thompsonko sem že prodal naprej. Nekaj sem se prerekal s svojim odvetnikom, pa on meni: jebem ti mater in tako naprej, jaz pa njemu nazaj: Da bi ti Thompson pel na grobu! Morali bi ga videti, kar odprl je usta, nato pa bruhtil v krohot. Oba sva se smejala. E, moja Ava, ta vam bo postala nacionalna, morali bi zaščititi avtorske pravice,« pravi in odklene vrata pisarne ter jih zapre za njima. Ne zaklene.

Ava je še kar zvedavo tiho. Zanima jo, kaj ima Milutin za bregom.

»Torej, draga moja, jaz sem vas malo ugrabil, ne le zaradi vaše šale, ampak ker imam poslovni predlog. Vas zanima?«

»Posli me vedno zanimajo,« se nasmehne Ava. Njen nasmeh je daleč od toplega nasmeha, natreniran poslovni krč je.

Milutin ima temne lase, ki mu ob straneh sivijo. Gladko obrit je, morda presuh, ustnice ima zategnjene in konstantno napete. Oči ima rumenkaste, soga-vorniku ostro gleda v oči, na trenutke pa mu pogled uide in šviga naokrog, kot da bi dobil napad božjasti. Oblečen je v drago belo srajco z zlatimi manšetnimi gumbi in temno modre gatsby hlače. Obute ima ele-

gantne črne čevlje. Ko govori, daje z vsem svojim nastopom gosposki vtis: »Zdaj ko je ta posel zaključen, Švedov v zvezi z mano ne zastopate več, je tako?«

Ava prikima in izprazni kozarec. On to opazi in ji v zadregi, ker v pisarni nima pijače, reče: »Hitro bova zaključila in se vrnila na zabavo.«

Ava pogleda kozarec in strese z glavo: »Bom zdržala.«

On se zasmeji: »Res ste neverjetni! Lepa, duhovita in pametna! Slišim, da ste samski, povejte mi, kako je to mogoče?«

Vprašanje je šala, ne dvorjenje, vendar Ava vseeno odgovori: »Ko sem se ločila, sem se odločila, da bom ostala v življenju popolnoma neodvisna, in ženska je lahko neodvisna le, če se ne vda nikomur ali pa če se vda vsakomur,« za trenutek obmolkne in doda: »Ki ji je vseč.«

»Zanimivo razmišljanje ...«

»Kraljica Elizabeta I. se ni nikoli poročila, imela je sicer ljubimce, ki pa jih uradno ni bilo, dobila je nadimek Deviška Kraljica in ohranila je svojo neodvisnost; cesarica Katarina Velika je bila sicer poročena, vendar je imela množico ljubimcev in svojih zvez niti ni prikrivala, vendar si težko predstavljam bolj neodvisno žensko od nje.«

»In vi ste si zadali tisto prvo varianto, ‚nikomur‘?«

»Morda ja, morda ne, v vsakem primeru posla in užitka nikoli ne mešam.«

»In če se odločim, da ne bom posloval z vami?« se v njem prebujata lovec.

»Potem vam priznam, da sem se odločila za varianto, ‚nikomur‘,« se nasmehne ona, medtem ko se poboža s sredincem in kazalcem desnice po ustnicah. Danes si je podarila, kar je potrebovala, in če bo prešla na drugo varianto, bo to kdaj drugič.

»Ste se kdaj ukvarjali z lobiranjem?« se on vrne k poslovnim temam.

Ve, da bi ju šaljiva sproščenost lahko odnesla kam, kamor si v resnici niti ne želi. Namreč, tudi sam se večinoma drži pravila o ločevanju posla od užitka.

»Ni mi tuje,« reče ona, začelo se je s tem, da je pred nekaj leti prepričala takratnega kulturnega ministra, ki je bil njen znanec, da je odobril izredno finančno podporo gledališču, v katerem ustvarja njen brat Iztok.

»No, sam bi v Sloveniji potreboval lobista in odvetnika, da bi spravil skozi nekaj poslov in investicij, sploh zdaj, ko sem dobil provizijo od Švedov, ne bo težko dihati. Kaj pravite?«

»Legalnih poslov?«

»Seveda! Kakšnih pa, če ne legalnih! Posli pač, investicije, razvoj, nakupi. Delam z Italijani, Madžari, Črnogorci, predvsem pa z Rusi. Obljubim vam pošten delež.«

Ava se namršči. Sodelovati s človekom, ki ima v žepu tolikšno regijo, bi bilo seveda dobro. Pa vendar, podkupnine in vse te mafijske zgodbe ji ne dišijo. Ne glede na dobiček, vsaj ne brez globokega razmisleka.

»Tudi jaz bom odkrita, Milutin. Vaša ponudba je mamljiva, vendar me je v tem trenutku presenetila: razmisliti moram o zadevi, preden se odločim.«

»Seveda vas razumem, predraga Ava. Bil bi prese-
nečen, če bi mi danes drugače odgovorili. Resno! Naj
mi Thompson poje na grobu, če lažem!« Oba se za-
smejita, pa se on zresni in doda: »Poglejte, čez devet
dni se bom peljal skozi Ljubljano v Salzburg. Takrat
bova šla na kosilo in mi boste povedali, kako ste se
odločili. Ali je to za vas sprejemljivo?«

Seveda je sprejemljivo, celo več, Ava ve, da bo po-
trdila sodelovanje, in to v resnici ve tudi on. Zdaj ko
sta dogovorjena, se vrneta na zabavo. Pleše se kolo,
vino in žganje tečeta v potokih. Švedi so globoko za-
topljeni v svoje lepe spremljevalke, Niels pijan dre-
mlje na stolu z rokami, prekrizanimi na prsih. Mi-
lutin nekaj duhoviči. Ker je Ava z njim, je pozornost
večine gostov namenjena tudi njej. Ava se odloči, da
je čas, da se vrne v hotel.

4.

Po devetih dneh je, kot dogovorjeno, Milutin pri
njej v pisarni. Pisarna je asketsko skromna, v poslov-
ni stavbi v Trzinu, na obrobju Ljubljane. Ava se je
pred kratkim preselila vanjo, prej je imela pisarno v
centru mesta, ob parku, tri minute hoda od sodišča.
Selitev je bila strateška odločitev. Prvič je bila najemni-
na v Trzinu več kot polovico nižja od najemnine sta-
rega secesijskega stanovanja, drugič, glede na dejstvo,
da je velika večina njenih strank gospodarske narave,
bližine sodišča skoraj ni potrebovala, njene stranke pa
so potrebovale enostavnost parkiranja. In nazadnje,